

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia muutettavaksi siten, että kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksiin tehdään vuonna 1995 yhteensä 3 362 miljoonan markan vähennykset. Tästä 2 819 miljoonan markan vähennys olisi vuonna 1994 tehdyn vähennyksen jatkamista saman suuruisena ja se myös tehtäisiin samoin perustein kuin vuonna 1994 kuntien asukasluvun ja vuoden 1992 veroäyrien perusteella.

Vähennyksestä 40 prosenttia määräytyisi kuntien asukasluvun ja 60 prosenttia kuntien veroäyrimäärän perusteella. Vuonna 1995 tehtävä 543 miljoonan markan lisävähennys kohdennettaisiin asukaskohtaisten valtionosuuksien markkamäärien alennukseksi.

Vähennys olisi väliaikainen ja se koskisi vuotta 1995. Esitys liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1995 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92), jäljempänä STVOL, mukaan kunnille suoritetaan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuutta, jonka suuruus määräytyy laskennallisten perusteiden mukaan. Valtionosuuden määrään vaikuttavat lähinnä kunnan asukasluku, ikärakenne, väestön sairastavuus ja kantokykyluokka.

Valtionosuuden kokonaismäärä koko maan tasolla lähtee valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon säilyttämisestä sillä tasolla, jolla se oli lain voimaan tullessa. Kunnallisen toiminnan kustannuksissa vuosittain tapahtuvat muutokset otetaan huomioon siltä osin kuin ne aiheutuvat lainsäädännöstä tai muista valtion toimenpiteistä sekä kustannustason muutoksesta. Kuntien omista toimenpiteistä tai olosuhteiden muuttumisesta aiheutuvat muutokset toiminnan kustannuksissa tulevat huomioon otetuiksi joka neljäs vuosi tehtävässä selvityksessä, jonka perusteella kustannustenjako pa-

lautetaan lain voimaantuloa edeltäneelle tasolle.

Säästöjen aikaansaamiseksi julkisessa taloudessa sekä valtion ja kuntien välisten rahoitus-suhteiden tasapainottamiseksi tehtiin vuoden 1994 valtionosuuksiin yhteensä 4 357 miljoonan markan vähennykset. Osana valtionosuuksien kokonaisvähennystä kohdentui mainitusta summasta sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden vähennykseksi yhteensä 2 819 miljoonaa markkaa.

Valtionosuuden vähennys toteutettiin lisäämällä STVOL:iin väliaikaisesti uusi 45 a §, joka on voimassa vuoden 1994. Säännöksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden vähennys toteutettiin siten, että siitä 40 prosenttia eli 1 127 miljoonaa markkaa määräytyi asukasluvun ja 60 prosenttia eli 1 692 miljoonaa markkaa vuoden 1992 veroäyrimäärän perusteella.

Julkisen talouden säästötoimien vuoksi ehdotetaan vuonna 1994 toteutettuja käyttökustannusten valtionosuuksien vähennyksiä edelleen jatkettavaksi myös vuonna 1995. Vähennys

nyksestä 2 819 miljoonaa markkaa kohdistuu sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksiin.

Tämän lisäksi ehdotetaan vuonna 1995 kuntien valtionosuuksiin tehtäväksi vielä 1 000 miljoonan markan vähennys, josta 543 miljoonaa markkaa kohdentuisi sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksien vähennykseksi.

Valtionosuuksien vähennys tehtäisiin ehdotuksen mukaan asiallisesti samalla tavalla kuin vuonna 1994 eli lisäämällä lakiin väliaikaisesti uusi 45 a §, jonka perusteella kuntien vuoden 1995 käyttökustannusten valtionosuutta vähennettäisiin. Vähennys tehtäisiin ehdotuksen mukaan osittain alentamalla asukaskohtaisten valtionosuuksien markkamääriä ja osittain lain 12 §:n mukaan kunnalle lasketusta käyttökustannusten valtionosuudesta.

Ehdotuksen mukaan vuoden 1995 asukaskohtaisten valtionosuuksien markkamääriä laskettaessa olisivat lähtökohtana 2,56 prosentilla alennetut vuoden 1994 asukaskohtaiset markkamäärät. Näin alennettuihin markkamääriin tehtäisiin STVOL 10 §:n edellyttämät tarkistukset. Vuoden 1995 toiminnasta aiheutuvista muutoksista STVOL 10 §:n mukaisiin tarkistuksiin ei kuitenkaan tehtäisi kustannustason muutoksesta aiheutuvia tarkistuksia, mikäli eduskunnassa käsiteltävänä oleva hallituksen esitys laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain 3 ja 4 §:n säännöksiin vuosina 1994 ja 1995 (HE 115/1994 vp) hyväksytään.

Lisäksi kunnalle STVOL 12 §:n mukaan lasketusta valtionosuudesta vähennettäisiin ehdotuksen mukaan 223 markkaa kutakin kunnan asukasta kohden ja kunnan veroäyriä kohden määrä, joka saadaan jakamalla 1 692 miljoonaa markkaa kaikkien kuntien yhteenlasketujen veroäyrien määrällä. Kunnan kantokyläluokka ei vaikuttaisi vähennyksen suuruuteen.

Veroäyreinä käytettäisiin ehdotuksen mukaan verovuodelta 1992 maksuunpantujen veroäyrien määrää. Vuoden 1992 veroäyrien käyttö perustuu siihen, että myös vuonna 1994 toteutettava valtionosuuden vähennys perustuu saman vuoden veroäyrien määrään, jolloin kunnittainen vähennys säilyy parhaiten entisellä tasolla. Verovuoden 1993 äyrimäärät poikkeavat olennaisesti vuoden 1992 äyreistä, koska 1993 voimaan tulleet pääoma- ja kiinteistöverouudistukset muuttivat merkittävästi kunnallisverotusta. Vuoden 1993 veroäyrien määrä ei enää kuvaa kuntien todellisia verotuloja. Yh-

teisövero-osuuksien ja kiinteistöveron huomioon ottaminen johtaisi toisaalta vähennysperusteiden monimutkaisuuteen. Lisäksi hallituksen esitystä annettaessa käytettävissä olevien tietojen mukaan vuoden 1993 verotus valmistuu vasta vuoden 1995 alussa eli sen jälkeen kun valtionosuuksien määrä on vahvistettu kunnille. Vuoden 1993 verotustietojen käyttö aiheuttaisi siten jo kertaalleen tehtyjen päätösten muuttamisen, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Asukaslukuna käytettäisiin valtionosuuden vähennystä laskettaessa STVOL:n 37 §:n perusteella vuoden 1993 alussa ollutta kuntien asukaslukua.

Ehdotuksen mukaan pykälä olisi voimassa vuoden 1995 loppuun ja sitä sovellettaisiin myönnettäessä ja suoritettaessa vuoden 1995 käyttökustannusten valtionosuudet.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen perusteella kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden määrä vuonna 1995 alenisi yhteensä 3 362 miljoonalla markalla verrattuna tilanteeseen, jossa nyt ehdotettua valtionosuuksien vähennystä ei tehtäisi. Vuoden 1994 tasoon verrattuna valtionosuuksien aleneminen olisi vajaat 3 prosenttia. Ilman ehdotettua vähennystä valtionosuus olisi 21 333 miljoonaa markkaa kun se ehdotuksen perusteella tulisi olemaan 17 971 miljoonaa markkaa.

Kantokyläluokittain sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden vähennys kohdistuisi seuraavasti:

kk/1995	mk/asukas	p/äyri	% sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudesta
1	587	1,47	11,7
2	605	1,38	12,4
3	617	1,33	13,0
4	640	1,26	13,9
5	666	1,19	14,7
6	680	1,14	16,2
7	678	1,11	17,7
8	691	1,08	19,1
9	722	1,00	23,8
10	793	0,94	27,0
Koko maa	668	1,16	15,9

Valtiontalouden säästötoimien johdosta tehtävien valtionosuuden vähennysten kokonais-

vaikutukset on selvitetty hallituksen esityksessä laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain säännöksiin vuonna 1995 (HE 182/1994 vp).

3. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä.

Valtionosuuden vähentämistä on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy hallituksen esitykseen laiksi eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain

säännöksiin vuonna 1995 ja hallituksen esitykseen laiksi eräitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen poikkeusjärjestelyjä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 185/1994 vp). Esitykset on laadittu siten, että ne on tarkoitettu käsiteltäviksi yhdessä.

5. Voimaantulo

Ehdotettu laki liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995, ja se olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 1995 saakka.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annettuun lakiin (733/92) väliaikaisesti uusi 45 a § seuraavasti:

45 a §

Vuoden 1995 käyttökustannusten valtionosuuden vähennys

Laskettaessa 10 §:n mukaisesti asukasta kohden määriteltäviä valtionosuuden perusteena olevia markkamääriä alennetaan laskennan lähtökohtana olevia vuoden 1994 markkamääriä 2,56 prosenttia.

Lisäksi 12 §:n mukaisesti kunnalle lasketusta vuoden 1995 käyttökustannusten valtionosuudesta vähennetään:

1) kutakin kunnan asukasta kohden 223 markkaa; sekä

2) markkamäärä, joka saadaan jakamalla 1 692 miljoonaa markkaa kaikkien kuntien,

Ahvenanmaan maakunnan kuntia lukuunottamatta, yhteenlaskettujen veroäyrien määrällä ja kertomalla tulos kunnan veroäyrien määrällä.

Edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua vähennystä laskettaessa käytetään verovuodelta 1992 maksuunpantujen veroäyrien määrää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1995. Lakia sovelletaan myönnettäessä ja suoritettaessa vuoden 1995 käyttökustannusten valtionosuudet.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*